

.....

I. A kutatási időszakra a következő feladatokat vállaltam:

Francis Bacon „Confession of Faith” című írásának fordítását, valamint *The Advancement of Learning* című könyvének fordítását, kommentálást, utószóval ellátását, és a mű kiadását. Az *Új Atlantisz* című művének elemzését, illetve három, az életmű egészen végigvonuló téma feltérképezését és fejlődésük, változásuk nyomon követését. Ezek a témák pedig a következők: a tudomány céljai, azaz a tudomány létét igazoló célok; a (tudományos fejlődést megakadályozó) tévedések és hibák a gondolkodás területén; harmadikként pedig pontosan melyek is azok a megfontolások, amelyek a tudomány fejlődését szolgálják. *The Problematics of Custom as Exemplified in Key Texts of the Late English Renaissance* című monográfiám megjelentetését, valamint egy internetes folyóirat (*e-Colloquia. 16th Century English Culture*) megalapítását és első három számának megjelentetését.

II. A vállalt feladatokat teljesítettem

1. A „Hitvallást” lefordítottam, és írtam hozzá angol nyelven egy tanulmányt, amelyet 2005-ben Veszprémben a VII. HUSSE konferencián fel is olvastam.

A 2004-es részjelentéshez csatoltam a fordítást, ezért azt most nem másolom ide, ugyanakkor a kommentárt néhány mondatban összefoglalom.

.....
Bacon „Hitvallása”-ban a Természetet, mint Isten törvényeit, határozza meg. Ez a meghatározás önmagában nem különleges a korszakban, például Juan Huarte, *The examination of Men’s Wits: in which, by discovering the variety of natures, is shewed for what profession each one is apt, and how far he shall profit therein.* (Trans. From Spanish into Italian by M. Camillo Camilli, and from Italian into English by R[ichard] C[arew]. (London: Adam Islip for Richard Watkins, 1594)) is megtalálható hasonló definíció. Mégis a közelebbi elemzés megmutatja, hogy Baconnál másról van szó, mint Huartenél, ugyanis Huarte a természet-isteni törvények tökéletességéről beszél, addig Bacon az emberiség üdvtörténetét is belekomponálja a meghatározásba, amennyiben a természeti törvények is elvesztették eredeti erejüket az ember bűnbeesésekor. Ez a modifikáció tekintetében azon tézis mellett érvelek a cikkemben, hogy ez a metafizikai háttér megerősíti az a nézetet, hogy Bacon szerint a tudományos kutatás Antonio Pérez-Ramos szavaival egy “open-ended”¹ process.

2. A L’Harmattan kiadó vállalta a *Tudományos ismeretek gyarapításáról* szóló könyv megjelenítését, amely 2006 karácsonyára fog teljesülni. Magát a lefordított könyvet és jegyzeteket nem másolom ide a terjedelmi korlátok miatt, hanem csak az utószó tézeseit foglalom össze az alábbiakban.

A tudományos ismeretek gyarapításáról írott könyv megjelenítésére két hosszabbtávú folyamat szerencsés vagy szerencsétlen metszéspontjában találhatunk. Az egyik hosszú folyamat Francis Bacon életében az, hogy 15 éves korától azon

¹ Antonio Pérez-Ramos, “Bacons forms and the Maker’s knowledge Tradition” 109 *The Cambridge Companion to Bacon*, Ed. Markku Peltonen (Cambridge: Cambridge University Press, 1996) 99-120.

.....
kellett törnie a fejét, azért kellett harcolnia, hogy elfogadható anyagi és társadalmi pozíciót tudjon kivívni magának. Az egzisztencia megteremtése körüli harcok mellett a bölcséleti, elsősorban a természetbölcséleti érdeklődés volt a másik legmeghatározóbb Bacon életében. E két hosszabbtávú folyamat találkozási pontjában, amelyet nevezhetünk a legitimációért folytatott harc egyik állomásának, nyeri el jelenlegi formáját *A tudományos ismeretek gyarapításáról* szóló könyv.

A TIGy központi, aktivitásra sarkalló törekvése, az életrajzi körülményekkel összhangban, a legitimáció, elsősorban a tudományos ismeretek legitimációja, másodsorban pedig – ahogy már láttuk – a szerző egzisztenciájáé. A legitimáció elsődleges értelmében, jóllehet nem hagyja figyelmen kívül a múltat a számvetés és kritika tekintetében, mégis inkább a cselekvésben és a cselekvésre sarkallásban konstituálódik, és így elsősorban jövőorientált, amennyiben túlmutatni szándékozik a múlt s elsősorban a jelen állapoton, annak hiányosságain és tévedésein. A legitimáció szándéka ugyan egységet kölcsönöz a műnek, mégis ez a törekvés más és más módon jelenik meg a két könyvben.

Az első könyvben a legitimáció megfeleltethető a politikai típusú legitimációnak, amennyiben a könyvből úgy tűnik, hogy a tudományok, a tudományos kutatás, és egyáltalán a tudományos ismeretek gyarapítása megfosztott az őt megillető társadalmi, értékrendbeli helytől, és a szerző éppen erre a helyre szándékozik visszahelyezni.

Ha az első könyv cselekvésre szándékozik ösztökélni, akkor a második könyv mutatja be a kutatási tervet. Ha az első könyv abban keresi a tudományok

.....
legitimációját, hogy a tudományok méltatlansága mellett szóló érveket megcáfolja, s érveket hoz a tudományok méltósága mellett, akkor a második könyv azzal alapozza meg a tudományok legitimitását, hogy felsorolja az egyes tudományterületek eredményeit és hiányosságait, valamint bemutatja, miként lehetséges – esetenként további – eredményeket elérni.

3. A négy cikk kézirat formában elkészült.

- *New Atlantis* elemzés

Dolgozatom tézise, hogy a *New Atlantis* című művet nem lehet egyszerűen filozófiatörténeti műként, hanem egyszerre irodalmi alkotásként is kell olvasni, azaz a filozófiai jelentésréteget bővíti az irodalomtudomány eszközkészlete nyújtotta olvasat. Dolgozatomban ezért a mű elbeszélés- és időszerkezetére, verbális, rituális, vizuális allúzióira is figyelmet fordítok, és így alkalmam nyílik, egy olyan értelmezés kidolgozására, amely nagyon is komolyan veszi a kereszténységet. Ez a keresztény kontextus ugyan nem befolyásolja a tudományos intézmény gondolatát, sem pedig a műben megjelenő tudományos kutatás logikáját, hanem egy tágabb kulturális kontextusba helyezi a baconi tudományfelfogás értelmezési lehetőségét, amely ezáltal cáfolni látszik azt az egyébként elfogadott nézetet², mely szerint Bacon a technokrácia apostola lett volna, aki hajlandó volt a vallást a tudománnyal helyettesíteni.

²Lawrence Lampert *Nietzsche and Modern Times: A Study of Bacon, Descartes, Nietzsche*, New Haven, Yale University Press, 1993, p 27.

-
- a tudomány céljai, azaz a tudomány létét igazoló célok;

Dolgozatomban azt a célt tűztem ki, hogy megvizsgáljam a baconi életműben, hogyan is határozza meg Bacon az általa javasolt tudomány-fogalom célját, amely egyszerre igazolja is ennek a tudománynak a létét. Tézisem, hogy Bacon eltér a tudománynak attól a felfogásától, hogy a tudomány létét az igazolná, hogy az Igazságot megtalálja, hanem inkább egy pragmatikus beállítódás jellemzi. Amikor ugyanis az életmű különböző pontjain a tudomány méltóságával foglalkozik, akkor elsősorban a már *The Advancement Learning*-ben meghatározott kettős célt alkalmazza újra, vagy módosítja. Az *AL* szerint a tudomány kettős célja, hogy eredményei révén könnyítsenek az emberi léten, illetve előmozdítsák Isten dicsőségét, és ez a kettős cél jelenik meg több szinten a *New Atlantisban* és a *Novum Organum* 1. könyvében is.

- a (tudományos fejlődést megakadályozó) tévedések és hibák a gondolkodás területén;

Francis Bacon műveiben folyamatosan visszatérő gondolat a kortárs tudományos módszerek, tudományos közösségek tipizálása és a típusok kritikai áttekintése. A gondolat tudomásom szerint először egy Lord Burghleynek írott levelében jelenik meg 1592 körül, fontos részét képezi az *Advancement of Learning*nek, majd legaprólékosabb kidolgozását a *Novum Organum* 1. könyvében végzi el. Dolgozatomban e kritikai elemzésnek a változásait, fejlődését kísérem figyelemmel, amely munkának legfontosabb hozadéka, hogy negatív módon a baconi tudományfelfogásról alkotott fogalmat lehet ezáltal mélyíteni.

-
- a megfontolások, amelyek a tudomány fejlődését szolgálják

Francis Bacon tudomány-fogalmának megértéséhez fontos adalékokkal szolgál annak feltérképezése, milyen lépéseket talált a szerző fontosnak a tudomány fejlődésének előmozdításához. Dolgozatomban amellet érvelek, hogy Bacon valójában három értelemben tett lépéseket a tudomány fejlődése érdekében. Először is vázlatosan kidolgozta a tudományos kutatás intézményi oldalát, ahol is nem annyira az egyéni kiválóságot hangsúlyozta, hanem az intézményi munkamegosztást és együttműködést nemzeti és nemzetközi szinten. Másodszor megintcsak vázlatosan kidolgozta a tudományos kutatás logikáját, amelynek modellje nem az arisztotelészi, logikai indukció, hanem a jogi eljárásokban alkalmazott indukciót. Harmadsorban pedig a vallás és tudomány összetett kapcsolatának kidolgozásában látta, azaz abban hogy hol válik el a kettő egymástól, és hol kapcsolódik a kettő elválaszthatatlanul egymáshoz.

5. Könyvem az Edwin Mellen Pressnél 2004-ben megjelent (*The Problematics of Custom as Exemplified in Key Texts of the Late English Renaissance*. Lewiston-Queenston-Lampeter: The Edwin Mellen Press, ISBN 0-7734-6408-5). A könyvről azóta Csordás Dávid tollában megszületett a tudomásom szerinti első recenzió *The AnaChronist* című folyóiratban (*The AnaChronist*. Vol. 11, 2005, eds J. Friedrich and Á. Péter 131-138.)

.....
6. Társ-, alapítószerkesztőként létrehoztam az *e-Colloquia: 16th- Century English Culture*, című nemzetközi tudományos folyóiratot (www.ecolloquia.com eds Michael Pincombe and Zsolt Almási, Pázmány University Electronic Press – Budapest: ISSN 1785-6515), illetve elkészítettük az első három számot.

- **Vol. 1, no. 1 (2003)**

A XVI-XVII. századi angol kultúra vizuális aspektusaival, és annak értelmezésbeli lehetőségeivel foglalkozik.

György E. Szőnyi: „The ‘Emblematic’ as a Way of Thinking and Seeing in Renaissance Culture”; Reflections: Michael Bath: „Szőnyi- Emblematic Ways of Seeing and Thinking: a Response”, David Graham: „Emblems and Advertising as Ways of Seeing and Thinking: Sweet Hereafter or Bridge to Nowhere? a Response to György Szőnyi”;

- **Vol. 2, no. 1 (2004)**

A vallásnak, vallási identitásoknak, hitvallásoknak a korszak kultúrájára gyakorolt hatásával foglalkozik.

Tom Betteridge: „Confessionalisation and English Reformation Literature”, Reflection: John N. King: „Confessionalisation, the Reformation, and the English Book Trade.” Book Review: Veronika Schandl: „Shakespeare and the Pendulum.”
Lukas Erne’s *Shakespeare as Literary Dramatist* (CUP, 2003)

- **Vol. 3, no. 1 (2005)**

.....
A korszak kutatásának azzal az oldalával foglalkozik, amely a jelenlegi kutatásokat erőteljesen befolyásolja, azaz a korszak határainak megvonásával, a periodizálás kérdésével.

James Simpson: „Making History Whole: Diachronic History and the Shortcomings of Medieval Studies.” Reflections Helen Cooper: „Reply to James Simpson's Making History Whole”, Richard Hillman: „Historical (W)holes: Between and across the Disciplines in Pre-modern Studies”